

19. august 2011

Axelborg, Axeltorv 3
1609 København V

T +45 3339 4000 E info@if.dk
F +45 3339 4141 W www.if.dk

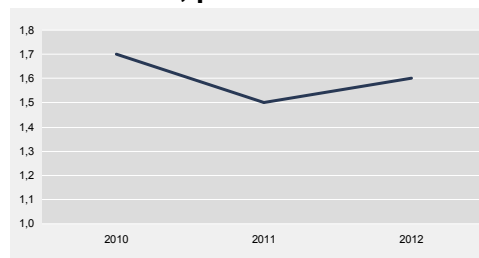
Konjunkturvurdering af dansk økonomi:

Privatforbruget og investeringer er gået i stå - Eksporten trues af udviklingen i den globale økonomi

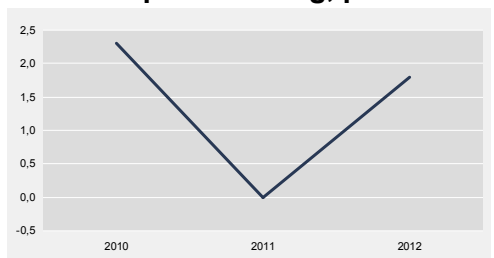
Highlights:

- Verdensøkonomien er præget af ekstrem usikkerhed i øjeblikket. Dette kan få ganske alvorlige følger for Danmark.
- Danmark er ikke fri af finanskrisen og der vil fortsat være en begrænset vækst i økonomien. BNP-væksten ventes at ligge på omkring 1 ½ pct. i 2011 og 2012.
- Privatforbruget ventes at have 0-vækst i 2011, mens investeringerne samlet set ventes at stige med 2 ¼ pct., især holdt oppe af offentlige investeringer.
- Eksporten holder foreløbig hånden under dansk økonomi. Eksporten ventes således at stige med knap 6 pct. i 2011.
- Et mere negativt scenario hvor eksporten går i stå i 2012 peger i retning af en vækst i BNP på ½ pct.

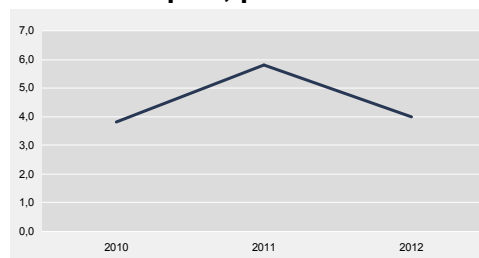
Vækst i BNP, pct.

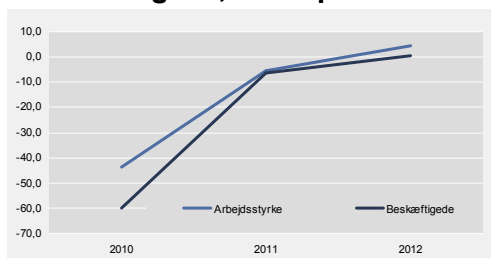
Vækst i privatforbrug, pct.

Vækst i eksport, pct.

Udvikling i arbejdsstyrke og beskæftigede, 1.000 personer

Resume

De seneste ugers turbulens på de internationale finansmarkeder og de seneste kvartalers opbremsning i økonomien er en alvorlig påmindelse om, at vi fortsat ikke er fri af finanskrisen. 2. kvartal ser således også ud til kun at bidrage ganske lidt til den økonomiske vækst i 2011. Opbremsningen afspejler i særlig grad tilbageholdenhed i privatforbruget og investeringerne. Til gengæld har mange af vores nabolande fået gang i væksten, og det giver nogle muligheder for Danmark i de kommende år.

Privatforbruget og investeringerne kan i øjeblikket ikke drive den indenlandske efterspørgsel. Til gengæld er det et positivt tegn, at vores samhandelspartnere har oplevet stigende vækst i første halvdel af 2011, da det holder gang i eksporten. Dette bekræftes også af de seneste eksporttal, som giver anledning til håb for fremtiden. I takt med, at Danmark bevæger sig ud af finanskrisens skygge, ventes det private forbrug og investeringerne i stigende grad at bidrage til væksten. Dog fortsat i begrænset omfang.

Der forventes nulvækst i privatforbruget i 2011, mens investeringerne samlet set ventes at stige med 2 ½ pct. De samlede investeringer holdes oppe af offentlige investeringer. Eksporten ventes at stige med omkring 6 pct. i 2011.

I 2012 ventes privatforbruget og investeringerne at normaliseres gradvist, mens eksportvæksten reduceres. Det betyder BNP i forhold til 2011 ventes at stige med ca. 1 ½ pct. Privatforbruget ventes at stige med ca. 1½ pct. og investeringerne med godt 4 pct. Samtidig forventes eksporten at vokse med 4 pct. i 2012.

Med baggrund i de internationale erfaringer kan betydningen af at holde styr på det offentlige udgiftsniveau i Danmark ikke understreges kraftigt nok. Det er derfor glædeligt, at det offentlige forbrug ser ud til at være kommet under kontrol (i 1. kvartal). De offentlige investeringer halter efter regeringens målsætninger.

Ledigheden ser ud til, at være stabiliseret på omkring 4 pct. af arbejdsstyrken. På trods af finanskrisens effekter i form af betydelige tilbageslag i økonomien er ledigheden fortsat lav i historisk perspektiv. En eventuel fornyet kraftig vækst kan føre til en hurtig overophedning af arbejdsmarkedet igen. Dette vil i givet fald bidrage til højere lønninger og dårligere konkurrencevilkår. Det er således en afgørende forudsætning for en bæredygtig vækst, at arbejdsudbuddet udvides i mindst samme takt som økonomien generelt.

Det har vist sig meget vanskeligt at stimulere det private forbrug og de seneste forbrugertillidsindikatorer viser ingen tegn på bedring. Det vil derfor være nødvendigt og mere effektivt at satse på eksporten. En sådan satsning kan få succes gennem løbende forbedringer af rammevilkårene for de danske eksporterhverv.

Det kan ske ved at igangsætte følgende initiativer f.eks. i forbindelse med en kommende pakke til stimulering af væksten:

- Et *konkurrencedygtigt omkostningsniveau* for eksportvirksomheder.
- En *ambitiøs videnpolitik* målrettet eksporterhvervenes behov.

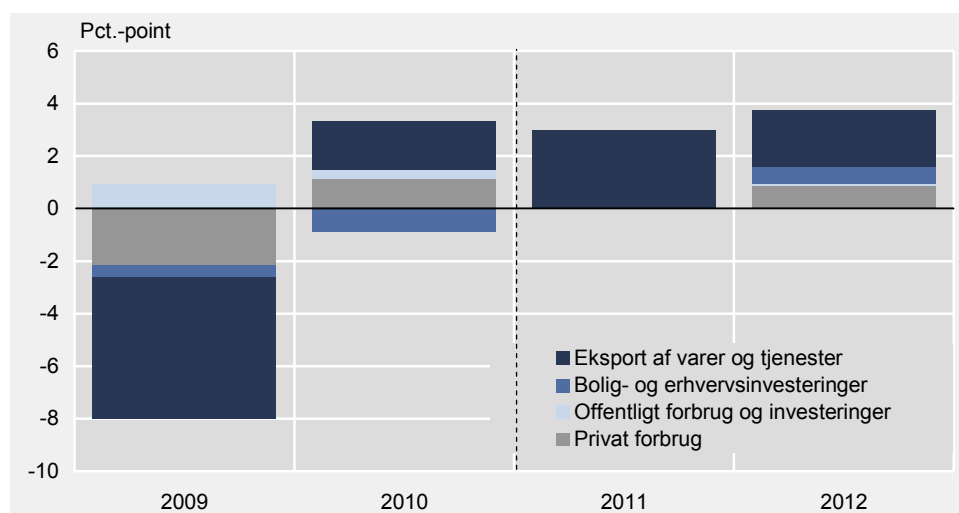
- En *effektiv offentlig sektor*, som sikrer gode rammevilkår så det bliver lettere at være eksport- og produktionsvirksomhed i Danmark.
- *Øget adgang til finansiering* til gavn for eksporten.
- Generelt fokus på *Danmarks styrkepositioner som eksportland*.

1 Vurdering af dansk økonomi

Dansk økonomi er vokset med 3,1 pct. siden lavpunktet efter finanskrisen i foråret 2009. Væksten i BNP ventes at blive 1,5 pct. i år og 1,6 pct. i 2012. Det går således fremad i dansk økonomi, men der er et stykke vej for der kan tales om en egentlig genopretning.

Efter den mindre opbremsning i slutningen af 2010 og starten af 2011 ventes 2. kvartal at byde på begrænset økonomisk vækst. Den resterende del af 2011 ventes at vise positive vækstrater. Denne vækst skal trækkes af eksporten. I 2012 ventes bidraget fra eksporten at blive suppleret med en langsom normalisering af private investeringer og privatforbrug.

Figur 1 **Efterspørgsel fordelt på eksport, offentligt forbrug og investeringer, bolig- og erhvervsinvesteringer samt privatforbrug, 2009-2012**

Anm.: Komponenterne lagerændring og import som også indgår i BNP er ikke vist i figuren. Det betyder, at tallene ikke summer til BNP-væksten i de pågældende år.
Kilde: Landbrug & Fødevarer på baggrund af tal fra Danmarks Statistik.

Det er oplagt, at hvis turbulensen på de internationale finansmarkeder griber om sig og får realøkonomiske konsekvenser i vores eksportlande, så vil situationen i Danmark kunne forværres dramatisk i slutningen af 2011 og ind i 2012.

Tabel 1 Dansk økonomi, udbud og efterspørgsel

	Niveau 2010	2010	2011	2012
	Mia. kr.	— Årlig ændring i pct., faste priser —		
Bruttonationalprodukt	1.743	1,7	1,5	1,6
Privatforbrug	853	2,3	0,0	1,8
Offentligt forbrug	512	0,7	-0,3	0,5
Faste bruttoinvesteringer	292	-3,2	2,2	4,3
<i>Heraf:</i>				
- Boliginvesteringer	74,3	-9,0	0,4	3,7
- Erhvervsinvesteringer ekskl. skibe	180	-2,8	2,4	6,3
- Offentlige investeringer	38,1	8,4	4,5	-4,2
Lagerinvesteringer ¹⁾	-6,3	0,9	0,1	0,0
Eksport af varer og tjenester	883	3,8	5,8	4,0
<i>Herunder:</i>				
- Vareeksport	491	5,1	5,9	3,6
Import af varer og tjenester	791	3,9	3,9	4,8
	1.000 personer	— Ændring 1.000 personer —		
Arbejdsstyrke	2.878	-43,9	-5,7	4,6
Beskæftigelse	2.764	-60,1	-6,2	0,4
Nettoledighed	114	16,2	0,6	4,2
	Kr.	— Årlig ændring i pct. —		
Forbrugerpriser	-	2,5	2,5	1,5
<i>Heraf (pct.-bidrag)</i>				
- Energi	-	0,7	0,7	0,0
- Fødevarer	-	0,0	0,4	0,2
- Andre varer og tjenester	-	1,7	1,4	1,3
Timefortjeneste ²⁾	247,5	2,6	2,5	2,6

1) Angiver lagerinvesteringernes bidrag til BNP-væksten.

2) Ekskl. genetillæg.

Note: Ændringer i lagerinvesteringer målt i pct. af BNP.

Kilde: Danmarks Statistik, DA og Landbrug & Fødevarer

1.1 Eksporten vil drive væksten i 2011 og 2012

Udenrigshandelen får større vægt i økonomien

I foråret 2011 fortsatte de knap 2 års stigende tendens i udenrigshandelen med varer. I juni faldt eksporten imidlertid med 5,4 pct. og importen med 7,8 pct. sammenlignet med måneden før. Således var der alene i maj et overskud på handelsbalancen på 6,4 mia. kr., når man fraregner handlen med skibe og fly mv.

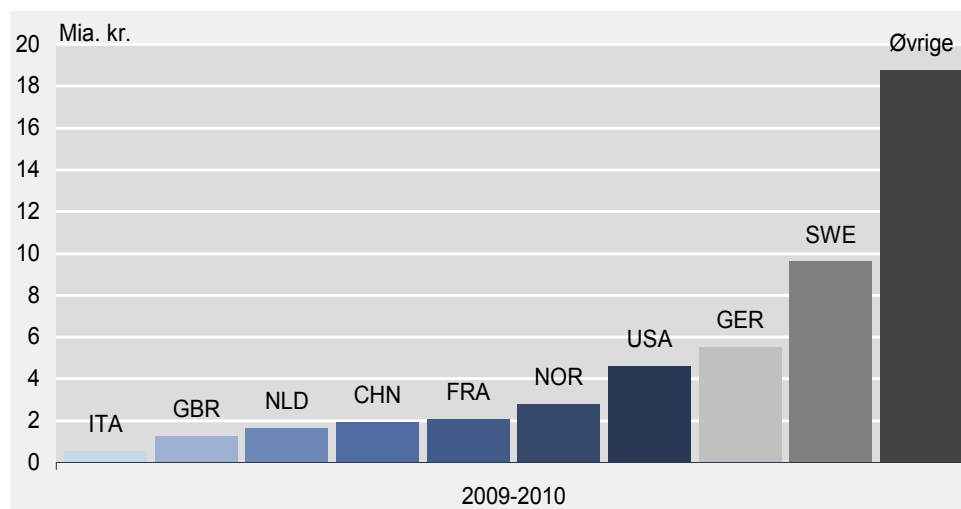
Ser man derimod på 2. kvartal, steg vareeksporten med 2,3 pct. fra 1. kvartal, og sammenlignet med 2010 var eksporten i 2. kvartal steget med ca. 15 pct.

Eksporten vil drive væksten

I 2010 steg eksporten af varer i faste priser med 5,1 pct. Det var især stigende eksport til Danmarks traditionelle eksportmarkeder som drev væksten, men også eksporten til mindre markeder havde betydning.

Eksporten steg især til nærmarkederne Sverige og Tyskland, men også USA bidrog. Blandt de øvrige lande var det især vareeksporten til Hongkong, som medvirkede positivt til stigningen i eksporten.

Figur 2 Stigning i den danske eksport fra 2009 til 2010 fordelt på de største eksportmarkeder og andre lande, løbende priser.

Kilde: Landbrug & Fødevarer på baggrund af tal fra Danmarks Statistik.

For Sveriges vedkommende er der især sket stigninger i værdien af eksporten inden for maskiner og transportmidler. For Tysklands vedkommende er det især stigende eksport af færdigvarer samt maskiner og transportmidler, som trækker i positiv retning. Niveaumæssigt er det fortsat landbrugs- og fødevarer, som er blandt de største dele af eksporten til Tyskland - over 20 pct. af den samlede eksport fra Danmark.

Trods den seneste tids økonomiske uro er der sket en forbedring af de internationale konjunkturer efter finanskrisen. Det indebærer et betydeligt potentiale for vækst i dansk eksport og dermed dansk økonomi. Men den globale økonomiske situation er ganske alvorlig og skulle tegnene på opbremsning af væksten i f.eks. Tyskland vise sig at holde stik, vil det naturligvis påvirke dansk eksport og dansk økonomi negativt.

Der ventes ikke væsentlige forbedringer på lønkonkurrenceevnen i de kommende år, så her kan der ikke ventes et positivt bidrag til eksportudviklingen.

Samlet set ventes eksporten at stige med ca. 5 ¾ pct. i år og 4 pct. i 2012.

1.2. Privatforbrug og investeringer er gået i stå

Faldende privatforbrug på det seneste

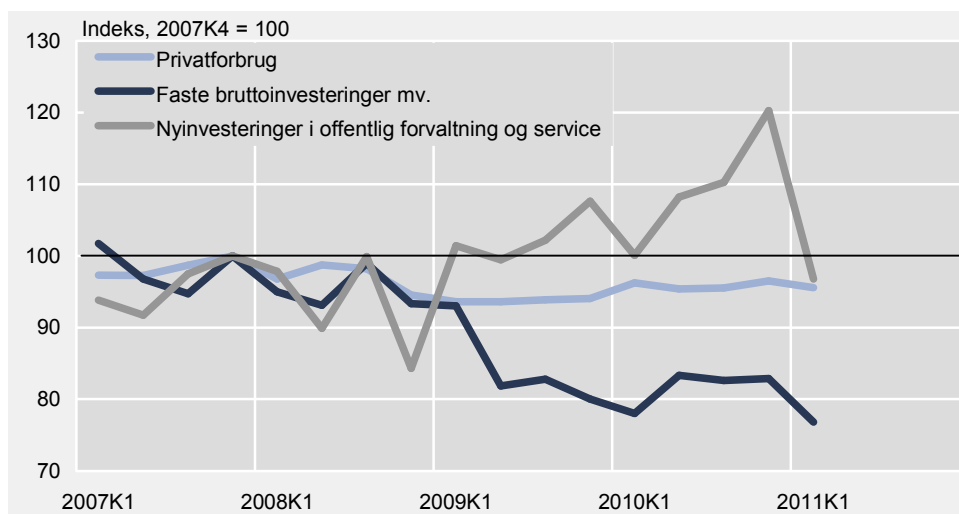
Det private forbrug faldt med 0,9 pct. i 1. kvartal. Anskaffelsen af køretøjer steg 2,1 pct., mens forbruget af øvrige varer faldt med 2,0 pct., og forbruget af tjenester mv. faldt 0,4 pct. I forhold til samme kvartal sidste år faldt privatforbruget med 0,8 pct. i 1. kvartal 2011.

... er svært at få i gang

Den seneste udvikling i forbrugerforventningerne og detailhandelsindekset vidner om, at den svage udvikling i privatforbruget vil fortsætte i 2. kvartal. Forbrugertillidsindikatoren, som belyser befolkningens syn på den aktuelle og den fremtidige økonomiske situation, var i juli -0,6. Indikatoren ligger fortsat på et stabilt niveau, og har de seneste 6 måneder i gennemsnit ligget på 1,0.

Detailhandlen faldt i juni 0,2 pct. i forhold til maj, når tallene er renset for prisudvikling og sæsonudsving. Ses der bort fra april 2010, har detailsalget ikke været lavere siden slutningen af 2004.

Figur 3 **Udvikling i privatforbrug, faste bruttoinvesteringer og offentlige investeringer siden 1. kvartal 2007**

Kilde: Landbrug & fødevarer på baggrund af Danmarks Statistik

Også kraftig nedgang i investeringerne

Nedgangen i privatforbruget, som udgør ca. 1/3 af den samlede efterspørgsel, ville have været mindre problematisk, hvis den var suppleret af f.eks. øgede erhvervsinvesteringer mv. Men med en udsigt til svagere efterspørgsel fra forbrugerne er virksomhederne tilbageholdende med at investere.

Erhvervsinvesteringerne er meget volatile, og det har haft en betydelig effekt for den kortsigtede konjunkturudvikling. De samlede faste bruttoinvesteringer faldt med 7,3 pct. i 1. kvartal. Faldet i første kvartal kunne især tilskrives et negativt bidrag fra en indført boreplatform i 4. kvartal 2010. Således faldt investeringerne i maskiner og transportmidler med 19,7 pct.

Investeringer i boligbyggeri steg med 2,7 pct. i 1. kvartal, mens investeringer i øvrigt byggeri og anlæg gik tilbage med 2,2 pct.

I forhold til sidste år faldt de samlede investeringer med 1,8 pct. i 1. kvartal 2010.

Ledig kapacitet og kreditklemme bremser investeringer

Nedgang i produktionen samt en efterfølgende betydelig øget ledig produktionskapacitet har mindsket investeringsbehovet siden tilbageslaget i 2008. Således er de faste bruttoinvesteringer faldet med omkring 20 pct. siden 4. kvartal 2007. Desuden har faldende priser på virksomhedernes aktiver reduceret virksomhedernes muligheder for stille sikkerhed i forbindelse med kreditgivning. Denne udvikling medvirker til, at virksomhederne bliver pålagt stigende risikopræmier og udlånsgrænser, hvilket ligeledes har en dæmpende effekt på investeringerne.

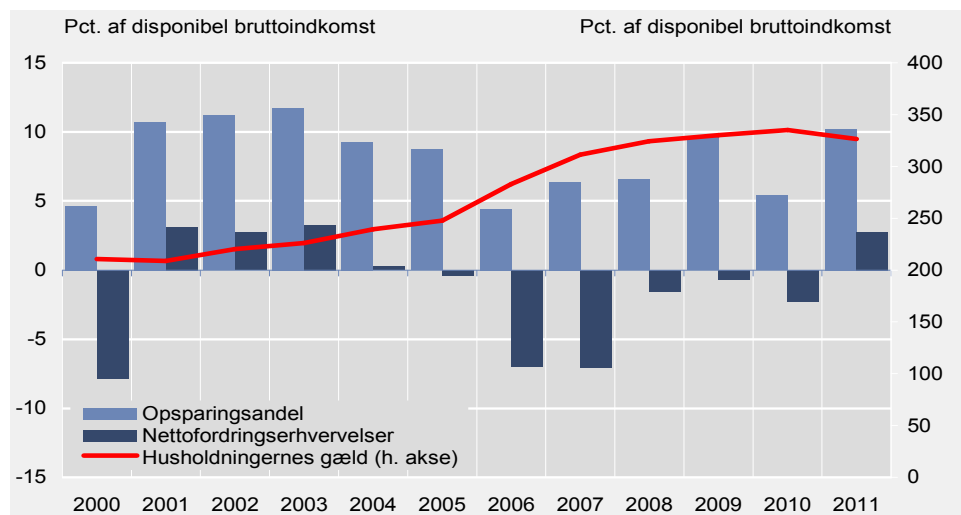
Husholdningerne betaler deres gæld

Årsagen til det svigtende privatforbrug kan bl.a. findes i husholdningernes store gæld. Således blev det seneste årtis stigende boligpriser ledsaget af en stor stigning i husholdningernes gæld. Da boligboblen brast, blev den fulgt af en nedgang i boligforbruget og en nedgang i privatforbruget.

Samtidig skal man heller ikke glemme, at den store låntagning under højkonjunkturen er blevet efterfulgt af tab i forbindelse med de faldende boligpriser.

Der er således nærmere tale om et forbrugt potentiale end et fremtidigt potentiale, når man ser på privatforbruget.

Figur 4 Husholdningernes opsparring, nettofordringserhvervelser og gæld, 1. kvrt.

Anm.: Nettofordringserhvervelserne er et udtryk for om husholdningerne er låntager eller långiver på de finansielle markeder i en given periode. Når nettofordringserhvervelserne er positive er det udtryk for, at husholdningerne betaler af på deres gæld.

Kilde: Landbrug & Fødevarer på baggrund af data fra Danmarks Statistik og Nationalbanken

Forbrug og investeringer forbedres, når der er større sikkerhed til fremtidige omkostninger

Stigende forbrug og øgede investeringer vil imidlertid kun kunne realiseres, hvis der sker et skift i forbrugernes og virksomhedernes forventninger til den økonomiske situation. En anden nødvendig forudsætning er forbedrede kreditvilkår. Dette kan dog have lange udsigter. Den seneste udvikling i de kriseramte europæiske økonomier og bankkrak i Danmark har således skabt et forringet klima for kreditgivning og dermed et dårligere klima for såvel privatforbrug som investeringer.

I 2011 ventes privatforbruget at være uændret, mens det skønnes at stige med omkring 1 ¾ pct. i 2012. Erhvervsinvesteringerne ventes at stige med ca. 2 ¾ pct. i år og 6 ½ pct. i 2012. Stigningen i de faste erhvervsinvesteringer skønnes at vokse som følge af stigende produktion i fremstillingsvirksomhederne og en fortsat lav rente.

1.3 Fortsat lavt ledighedsniveau og pres på arbejdsmarkedet

Ledighedsprocenten er næsten uændret de seneste måneder

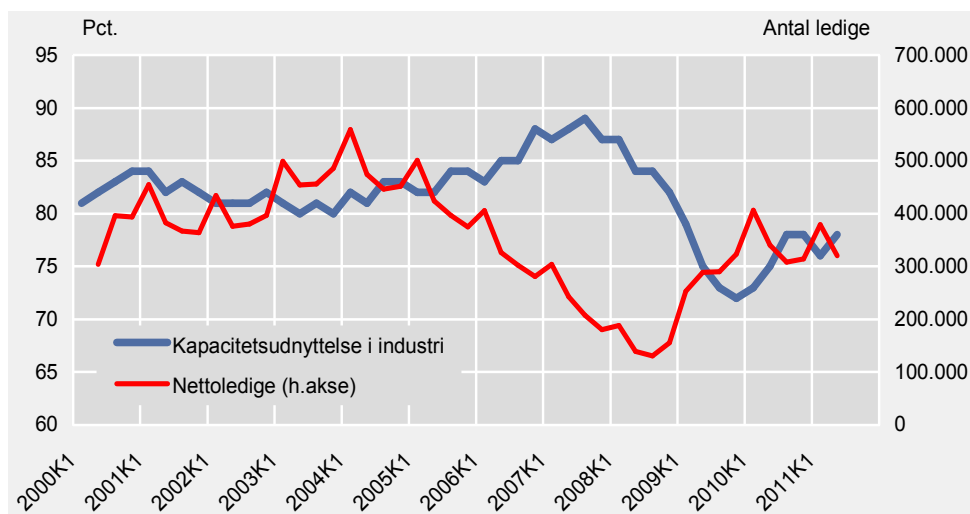
Bruttoledigheden (inkl. arbejdsmarkedsparete aktiverede) steg i juni med 900 til 162.300. Andelen er imidlertid uændret, og udgjorde 5,9 pct. af arbejdsstyrken i maj, hvilket er 0,3 pct.-point lavere end i juli 2010, hvor ledigheden senest toppede. Ser man bort fra aktiverede, som ikke nu og her er til rådighed for arbejdsmarkedet, var ledigheden uændret fra maj til juni.

Fortsat risiko for overophedning på arbejdsmarkedet...

Ledigheden er i et historisk perspektiv fortsat lav trods den lave økonomiske vækst. Ledigheden holdes fortsat lav som følge af en aftagende arbejdsstyrke. De kommende år kan det således blive en stadig voksende

udfordring at få arbejdsudbuddet til at følge med stigningen i den private efterspørgsel.

Figur 5 Ledighed og kapacitetspres for virksomheder, 2000k1-2011k1

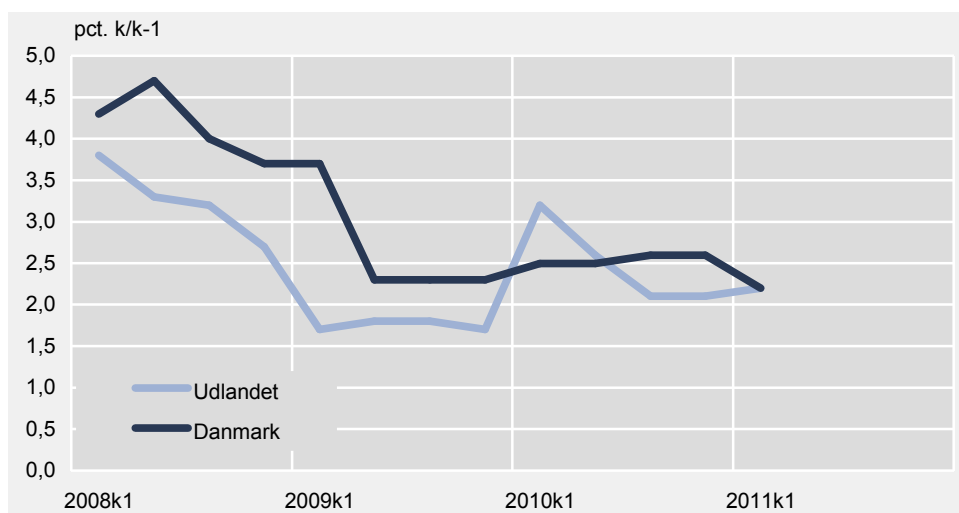

Kilde: Landbrug & Fødevarer på baggrund af Danmarks Statistik.

Fortsat større lønstigninger i DK end i udlandet

I 1. kvartal 2011 var årsstigningstakten for timefortjenesten identisk i Danmark og udlandet inden for fremstilling og udgjorde 2,2 pct. Men med undtagelse af 1. og 2. kvartal 2010 har lønstigningerne de seneste mange kvartaler imidlertid været større i Danmark end i udlandet.

Figur 6 Lønudvikling i udlandet og i Danmark, fremstillingsvirksomhed

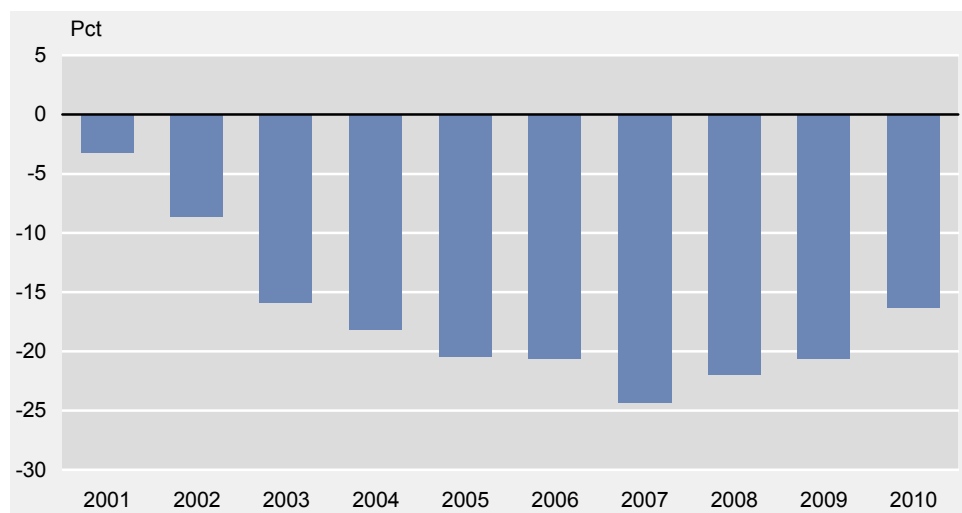

Kilde: Dansk Arbejdsgiverforening

... og dårlig konkurrenceevne

Sker der ikke et match mellem arbejdsudbuddet og efterspørgslen, vil der hurtigt opstå et fornyet pres på konkurrenceevnen. Udviklingen i lønningerne i Danmark er bremset betydeligt op efter krisen, men ikke i et omfang, som kan bidrage til at indhente det store konkurrenceevnetab, der er realiseret gennem de seneste årtier. Desuden vil et fortsat pres på arbejdsmarkedet og et lavt investeringsniveau kunne medvirke til en begrænset produktivitetsvækst de kommende år. Dette vil yderligere være en forringelse af konkurrenceevnen.

Figur 7 Tabt lønkonkurrenceevne siden 2000 (akkumuleret).

Anm.: Tabt lønkonkurrenceevne er målt ved udviklingen i relative enhedslønoms-kostninger for fremstillingsvirksomheder mellem Danmark og de 20 største samarbejdslande, korrigeret for valutabevægelser.

Kilde: Landbrug og Fødevarer på baggrund af OECD og Nationalbanken

En fortsat stigning i det ellers allerede høje omkostningsniveau for produktionsvirksomheder i Danmark vil kunne medvirke til øget outsourcing af danske arbejdspladser til udlandet især inden for industri- og fremstillingssektoren.

Nettoledigheden (ekskl. arbejdsmarkedsparate aktiverede) ventes at udgøre 4,0 pct. i både 2011 og 2012 samtidig med, at arbejdsstyrken skønnes at falde svagt med 5.700 personer i 2011 efter et fald på knap 44.000 personer i 2010. Fremadrettet ventes lønningerne i den private sektor at stige med 2,5 pct. i 2011 og 2,6 pct. i 2012, hvilket formentligt ikke vil bidrage til en forbedret konkurrenceevne i forhold til udlandet.

1.4 Få offentlige investeringer og styr på offentligt forbrug

Allerede mange offentlige investeringer vedtaget

Investeringer kan være en god måde at sætte gang i økonomien på. Efter en realvækst på 8,4 pct. i 2010 venter finansministeriet, at de offentlige investeringer vokser med yderligere 7 pct. i 2011, og normaliseres igen i 2012. Betragtes de seneste tal, skal de offentlige investeringer stige med knap 30 pct. resten af 2011 for at nå det af finansministeriet forudsatte investeringsniveau. De seneste år er rammen for offentlige investeringer ikke blevet udnyttet, mens rammen for det offentlige forbrug er overskredet.

På denne baggrund er skønnet for de offentlige investeringer nedjusteret til 4,5 pct. i år for derefter tilnærmelsesvist at normaliseres igen i 2012. Det svarer til et fald på omkring 4,2 pct.

Offentlige investeringer skal understøtte økonomisk aktivitet.

Man skal huske på at de offentlige investeringer også påvirker økonomien. Der er en stigende risiko for overophedning, hvis der igangsættes flere investeringer end allerede planlagt. Især hvis de nye aktiviteter placeres i dele af økonomien, som allerede er ophedet eller på vej til at blive det.

Styr på de offentlige finanser

I årene 2009 og 2010 blev finanspolitikken lempet markant som følge af det kraftige tilbageslag i økonomien. I kølvandet på EU's henstilling til Danmark

er der planlagt finanspolitiske stramninger frem mod 2012. Disse stramninger inddrager en væsentlig del af den samlede lempelse fra 2009 og 2010. På baggrund af regeringens samlede økonomiske politik antages det offentlige forbrug at falde med 0,3 pct. i 2011 og stige med 0,5 pct. i 2012.

Med baggrund i de internationale erfaringer kan det dog ikke understreges nok at man i Danmark skal have styr på det offentlige udgiftsniveau, både med hensyn til forbrug og investeringer.

Mere rentefølsom økonomi stiller krav til den økonomiske politik

Dansk økonomi er blevet mere følsom overfor renteudsving end tidligere, især på grund af husholdningernes større gældsætning og underskuddet på de offentlige budgetter. Det medvirker til større sårbarhed overfor et eventuelt pres på kronen og et stigende rentespænd.

For den økonomiske politik betyder det, at den på samme tid skal sikre tillid til fastkurspolitikken, og sikre, at de finanspolitiske udfordringer håndteres på en sådan vis, at der er et lavt rentespænd. Genopretningsaftalen og tilbagemærkningsreformen er et skridt i den rigtige retning for at styrke de offentlige finanser og sikre en holdbar økonomisk politik.

1.5 Styrk den eksportdrevne vækstmotor

Styrk eksporterhvervene

Det har vist sig meget vanskeligt at stimulere det private forbrug og de seneste forbrugertillidsindikatorer viser ingen tegn på bedring. Det kan derfor være mere effektivt at satse på eksporten. Det kan ske ved en forbedring af rammerne for de danske eksporterhverv.

Styrk konkurrenceevnen gennem omkostningsminimering og innovation

En forbedring kan bl.a. sikres ved et markant fokus på at styrke danske virksomheders konkurrenceevne fx gennem omkostningslettelser og en prioritering af strategiske forskningsmidler på de områder hvor Danmark har internationale styrkepositioner med vækstpotentiale.

Med vækstpakken "Danmark som Vækstnation" tog regeringen inden sommerferien en række initiativer til at styrke eksporterhvervenes rammevilkår. Det var skridt i den rigtige retning, men der er brug for større tiltag hvis danske eksportvirksomheder skal realisere deres potentiale på de globale markeder.

Forslag til fremme af eksportdrevet vækst

For at eksporten kan fastholde vækst på længere sigt, er der en række forudsætninger, som er nødvendige:

- Et *konkurrencedygtigt omkostningsniveau*, fx at der i forbindelse med Finansloven 2012 iværksættes en afgiftsreform, der målrettet omlægger de danske afgifter, så de i videst muligt omfang understøtter konkurrenceevnen. Det kan ske ved at nedsætte energifgifter, der er målrettet de energi- og eksportunge virksomheder. Danmark har meget højere energifgifter, end de lande vi konkurrerer med i Europa.
- En *ambitiøs videnpolitik* målrettet eksporterhvervenes behov. Fx at der i forbindelse med Finansloven 2012 prioriteres nye forsknings- og innovationsmidler til strategisk forskning, samt at der afsættes midler til at styrke forskningskoordineringen og til at styrke videnoverførsel mellem de forskellige produktionsled inden for brancher.

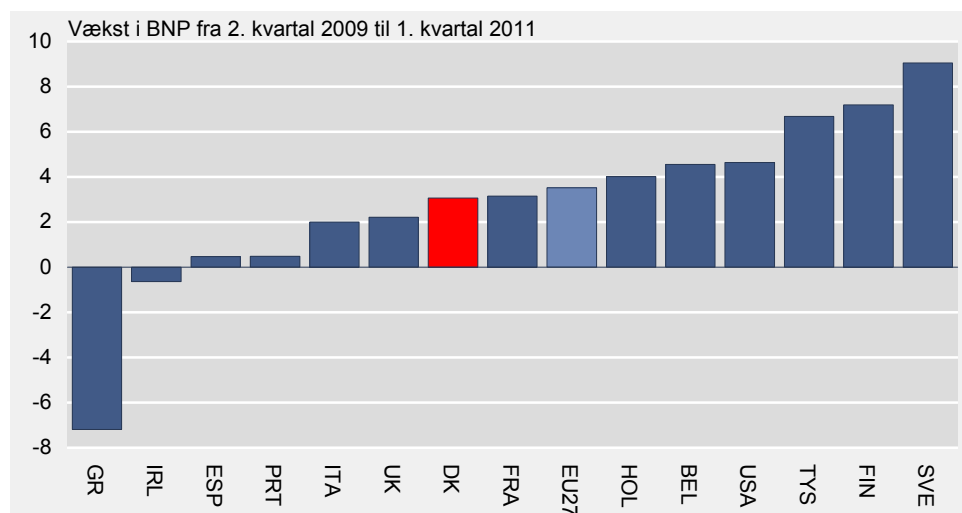
- En *effektiv offentlig sektor*, som sikrer gode rammevilkår. Reform af lovgivningen så den bliver mere effektiv og gennemskuelig, især på miljøområdet. I dag er fx landbrugets konkurrenceevne tynget af en vildtvokset detailregulering af fx staldindretning frem for at fastsætte de miljømål som bedriften skal leve op til og så lade bedriften selv finde løsningerne - sådan som man gør i andre EU-lande.
- *Adgang til finansiering* er udgangspunkt for eksporten. I den forbindelse er det centralt, at der er stabile og velfungerende finansielle markeder. I dag oplever en række virksomheder imidlertid, at de har svært ved at opnå finansiering - også af sunde projekter. For at løse op på situationen bør bankpakke III tilpasses, så sunde banker får bedre mulighed for at opretholde deres udlån, og så nødlidende banker kan blive overtaget af sunde pengeinstitutter. For konkret at styrke kriseramte landbrugs adgang til risikovillig kapital bør der etableres en "Grøn Fond" under Dansk Vækstkapital, der kan bidrage til at skabe grøn vækst.
- Generelt fokus på Danmarks *styrkepositioner som eksportland* det er fx eksporten af fødevarer.

2 Internationale udsigter

Store regionale forskelle i væksten i EU

Inden for EU har der været store regionale forskelle i væksten. I Irland, Grækenland og en række andre sydeuropæiske lande med store finanspolitiske udfordringer, har væksten været svag eller negativ siden 2. kvartal 2009. Det skyldes blandt andet et højt rentespænd, der er en følge af manglende tillid til, at landene kan svare deres gældsforpligtelser. For Danmarks vedkommende har der været en vækst på omkring 3 pct. siden sommeren 2009.

Figur 8 **Vækst i BNP fra 2. kvartal 2009 til 1. kvartal 2011, udvalgte lande.**

Kilde: Eurostat.

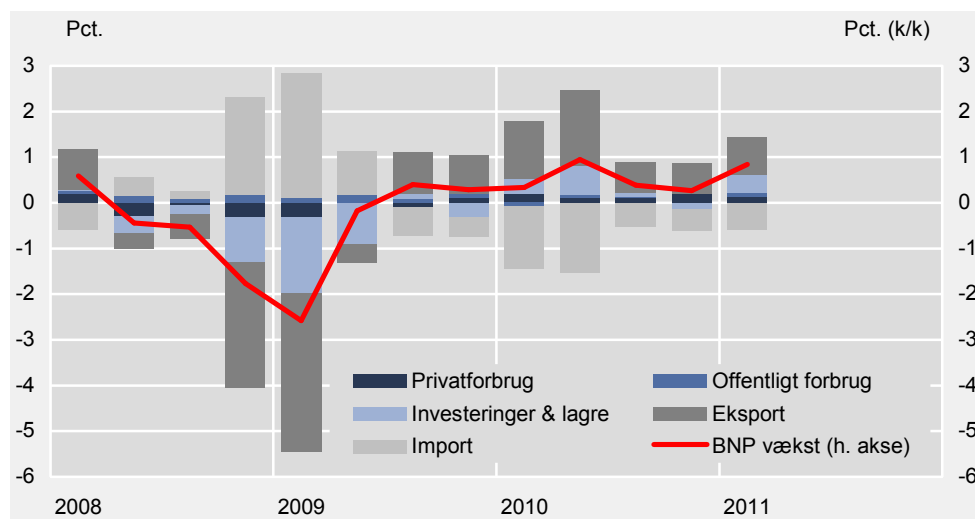
Danmarks store eksportmarkeder har høj vækst

Blandt Danmarks største eksportmarkeder har der i 2010 været høj vækst, især på de danske nærmarkeder Sverige og Tyskland, mens væksten har været lavere i hovedparten af de øvrige EU-lande. I Tyskland var det særlig eksporten og faste investeringer, der bidrog til væksten i 2010, mens det i Sverige i høj grad var privatforbruget og lagerinvesteringerne, som trak væksten. I modsætning til Danmark formåede Sverige og Tyskland før krisen at opretholde en strammere finanspolitik, og de undgik derved en overophedning af økonomien. Endvidere blev boligmarkedet ikke i samme grad overophedet.

Afdæmpet fremgang i euroområdet

I euroområdet som helhed var fremgangen i 2010 dæmpet. Det afspejler især den begrænsede vækst i de lande, som har problemer med stor gæld og høje renter. BNP-væksten i euroområdet var på 1,8 pct. i 2010, især holdt oppe af den tyske vækst, mens væksten i 1. kvartal var på ca. ¼ pct. Væksten er de seneste kvartaler hovedsagelig blevet trukket af fremgang i det private forbrug og eksporten.

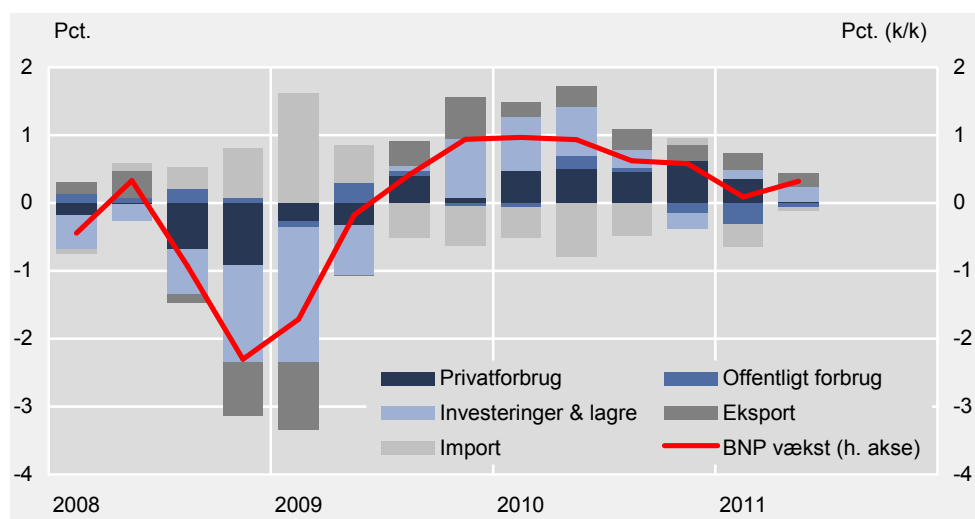
Figur 9 Væksten i Euroområdet, bidrag til BNP-vækst, sæsonkorrigeret

Kilde: Landbrug og Fødevarer på baggrund af Reuters EcoWin

I USA ser det ud til at væksten også har været begrænset de seneste kvartaler. I 2010 steg BNP med 2,9 pct., mens væksten var knap 0,3 pct. fra 1. kvartal til 2. kvartal 2011. Gennemgående har væksten i USA det seneste år, især været drevet af privatforbruget og investeringer.

Figur 10 Væksten i USA, bidrag til BNP-vækst, sæsonkorrigeret

Kilde: Landbrug og Fødevarer på baggrund af Reuters EcoWin

I de kommende to år ser det ud til, at væksten i EU-landene vil være stærkest i 2011, for derefter at afmattes i 2012. I Tyskland ventes væksten at ligge på over 2 ½ og måske helt op til omkring 3 ½ pct. i 2011, mens væksten i Sverige ventes at blive mellem 4 ¼ pct. og 4 ½ pct. i 2011.

Tabel 2 Vækstskøn for udvalgte lande (BNP)

Pct.	Eksport-markeds andel	2010	2011		2012	
			OECD	EU	OECD	EU
Euroområdet	37,6	1,7	2,0	1,6	2,0	1,8
Tyskland	16,7	3,5	3,4	2,6	2,5	1,9
Frankrig	4,2	1,4	2,2	1,8	2,1	2,0
Italien	2,9	1,2	1,1	1,0	1,6	1,3
Spanien	2,4	-0,1	0,9	0,8	1,6	1,5
Storbritannien	7,9	1,3	1,4	1,7	1,8	2,1
Sverige	13,5	5,3	4,5	4,2	3,1	2,5
USA	6,5	2,9	2,6	2,6	3,1	2,7
Japan	2,0	4,0	-0,9	0,5	2,2	1,6
Brasilien	0,6	7,5	4,1	4,4	4,5	4,3
Rusland	1,8	4,0	4,9	4,5	4,5	4,2
Indien	0,5	10,4	8,5	8,0	8,6	8,2
Kina	2,5	10,3	9,0	9,3	9,2	9,0

Kilde: OECD Economic Outlook nr. 89 (maj 2011), Europa-Kommissionen Forårsprognose maj 2011

Blandt de såkaldte BRIK-lande ventes væksten fortsat at være på et højt niveau. Dog vil Brasiliens, Indiens og Kinas vækst blive dæmpet lidt i 2011 og 2012, mens væksten i Rusland ventes at tage til.

2.1 Finansiell usikkerhed og gældsproblemer

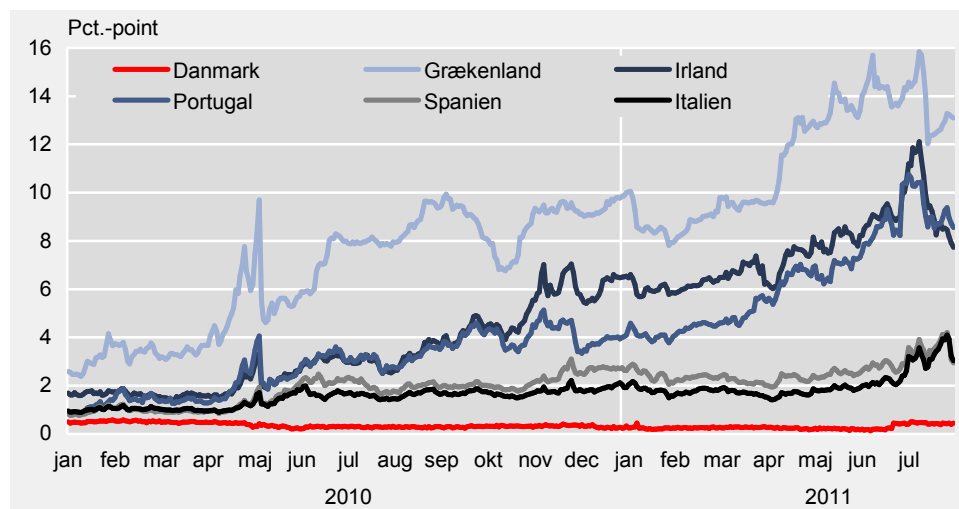
Der er fortsat stor usikkerhed på de finansielle markeder. Især statsobligationer fra europæiske lande med høj gæld og store underskud handles til høje renter. Grækenland, Irland og Portugal er nu underlagt låneprogrammer hos IMF og de øvrige europæiske lande og ikke på markederne. Den amerikanske gældskrise har en mindre betydning for den internationale økonomi de kommende år. Der er meget lang vej, før USA for alvor får problemer som følge af den store offentlige gæld.

Største problemer for Grækenland, Irland og Portugal

På kort sigt udgør de offentlige finanser i Grækenland, Irland og Portugal den største trussel mod den økonomiske og finansielle stabilitet i Europa.

For at gøre gældssituationen mere holdbar har de tre lande indgået aftaler med den Internationale Valutafond, IMF, og EU om hjælpeprogrammer, som skal give landene mulighed for at foretage de nødvendige økonomiske tilpasninger. Det er med til foreløbig at holde hånden under euroen og dæmpe renterne på de pågældende statsobligationer.

Figur 11 Rentespænd for Grækenland, Irland, Portugal, Spanien, Italien og Danmark i forhold til den tyske rente

Kilde: Reuters EconWin og Landbrug & Fødevarer

Med dårlige vækstudsigter og det nuværende, og formentligt fremtidigt høje gælds- og renteniveau kan det virke vanskeligt for Grækenland dels at opfylde målsætningerne i landets låneprogrammer, og dels komme ind på markedet.

Får især Grækenland, men også Portugal og Irland, ikke gennemført de nødvendige reformer, vil uroen sandsynligvis bryde ud igen. Det kan betyde en opsplitning af Eurozonen, såsom at lande udtræder af eurosamarbejdet.

På længere sigt vidner nedvurderingen af USA's kreditværdighed om, at udviklingen i den offentlige gæld i USA skal bremses eller nedbringes. Den senere tids økonomiske uro kan imidlertid henføres til manglende politisk beslutningsevne i det amerikanske politiske system. Den store offentlige gæld har været kendt længe. På kort sigt ventes væksten i USA at blive relativt begrænset, og det er nok her, det største problem for den amerikanske økonomi findes.

Vækstudsigterne for verdensøkonomien er fortsat forbundet med usikkerhed. Gældsproblemerne i de europæiske lande og manglende vækst i USA risikerer at påvirke den finansielle og økonomiske udvikling. Desuden vil væksten kunne bremses, hvis fx Den Europæiske Centralbank reagerer for kraftigt på risikoen for højere inflation, og strammer pengepolitikken for hurtigt.

3 Usikkerhed i verdensøkonomien kan få realøkonomisk betydning

Turbulensen på de internationale finansmarkeder og den usikkerhed som det giver både blandt husholdninger og i det finansielle system, kan få ganske alvorlige konsekvenser.

Aktiemarkederne er ekstremt volatile, USA har fået nedgraderet deres kreditrating og der er løbende analyser, der viser at krisen i Eurozonen bestemt ikke er overstået og måske endda kan brede sig til, hvad der ellers hidtil har været betragtet som relativt sikre havne. Herunder ikke mindst Tyskland.

Gældsproblematikken spiller en stor rolle for den seneste genopblussen i den økonomiske krise. Markederne er ganske enkelt usikre på om politikkerne kan finde effektive og holdbare løsninger. En problemstilling der i særlig grad gælder Grækenland, Portugal og en række andre sydeuropæiske lande, men jo også for USA. Uroen omkring gældsloftet og den efterfølgende nedgradering til AA+ vidner herom.

Udfordringen er, at der tilsyneladende ikke kan skabes troværdighed – altså bred politisk opbakning – til reformer, der over en årrække vil bringe de offentlige finanser under kontrol. Denne problematik får meget større vægt i dag på grund af de demografiske forandringer som en række lande står over for. Dette gælder også for Danmark og uden reformer vil den demografiske udvikling i sig selv belaste de offentlige finanser betydeligt i fremtiden.

Denne kombination af aktuelle problemer for de offentlige finanser og uløste problemer fremadrettet er en decideret giftig cocktail. Samtidig betyder det at frihedsgraderne i forhold til en mere traditionel konjunkturpolitik snævres ind.

Dansk økonomi er i øjeblikket meget stærkt afhængig af eksporten, herunder ikke mindst til lande som Sverige, Tyskland og USA. Derfor er det selvsagt bekymrende at Tyskland kun kunne fremvise en vækst på 0,1 pct. i 2. kvartal 2011. Det er dog endnu for tidligt at afskrive Tyskland.

Skulle væksten på vores traditionelle eksportmarkeder vise sig at blive liggende på relativt lave niveauer, vil det have stærk negativ indflydelse på danske eksportmuligheder.

I 2012 vil økonomisk stilstand og eventuel ny recession kunne betyde, at eksportvæksten falder helt bort. Et sådant - mere negativt scenario – vil kunne betyde en økonomisk vækst på kun ½ pct. i 2012.

Tabel 2 Dansk økonomi, udbud og efterspørgsel, hvis eksportvæksten forsvinder i 2012

	Niveau 2010	2010	2011	2012
	Mia. kr.	————— Årlig ændring i pct., faste priser —————		
Bruttonationalprodukt	1.743	1,7	1,5	0,5
Privatforbrug	853	2,3	0,0	1,4
Offentligt forbrug	512	0,7	-0,3	0,5
Faste bruttoinvesteringer	292	-3,2	2,2	3,6
<i>Heraf:</i>				
- Boliginvesteringer	74,3	-9,0	0,4	3,7
- Erhvervsinvesteringer ekskl. skibe	180	-2,8	2,4	5,1
- Offentlige investeringer	38,1	8,4	4,5	-4,2
Lagerinvesteringer ¹⁾	-6,3	0,9	0,1	-0,2
Eksport af varer og tjenester	883	3,8	5,8	1,8
<i>Herunder:</i>				
- Vareeksport	491	5,1	5,9	0,0
Import af varer og tjenester	791	3,9	3,9	3,4
	1.000 personer	————— Ændring 1.000 personer —————		
Arbejdsstyrke	2.878	-43,9	-5,7	2,7
Beskæftigelse	2.764	-60,1	-6,2	-12,3
Nettoledighed	114	16,2	0,6	15,1
	Kr.	————— Årlig ændring i pct. —————		
Forbrugerpriser	-	2,5	2,5	1,5
<i>Heraf (pct.-bidrag)</i>				
- Energi	-	0,7	0,7	0,1
- Fødevarer	-	0,0	0,4	0,2
- Andre varer og tjenester	-	1,7	1,4	1,2
Timefortjeneste ²⁾	247,5	2,6	2,5	2,3

Landbrug & Fødevarer

Axeltorv 3
1609 København V

T +45 3339 4000
F +45 3339 4141

E info@lf.dk
W www.lf.dk

Yderligere kontakt

Leif Nielsen
Andreas Krabbe Enghoff

3339 4238 lni@lf.dk
3339 4472 ake@lf.dk